

Prikaz knjige

UDK: 330.341:32(049.32); 338.45(049.32)

INDUSTRIAL POLICY AND DEVELOPMENT: THE POLITICAL ECONOMY OF CAPABILITIES ACCUMULATION

Cimoli, M., Dosi, D., & Stiglitz, J. (Eds.). (2009). New York, NY: Oxford University Press.
ISBN 978-0-19-3527-8, XVIII + 575

Vladimir Mičić*

U monografiji pod naslovom *Industrial Policy and Development: The Political Economy of Capabilities Accumulation* analiziraju se veoma kompleksna pitanja relevantnih politika koje utiču na održivi privredni razvoj. To se, prvenstveno, odnosi na industrijsku politiku, uz obuhvatna i dublja istraživanja odnosa industrijske i ekonomske politike, sa naglaskom na fundamentalne faktore ekonomskog razvojnog procesa i značaj akumulacije konkurentskih sposobnosti. Sadržaj Monografije čini 20 radova, u čijem pisanju je učestvovalo 27 poznatih ekonomista, istraživača i praktičara, iz oblasti ekonomske i industrijske politike i privrednog razvoja, uključujući nobelovca J. Stiglicu, koji je i jedan od redaktora.

Pored uvodnog rada, sadržaj Monografije je strukturiran u četiri skladne celine, u kojima se problematika industrijske politike analizira sa teorijskog i praktičnog stanovišta. Teorijski pristup obuhvata široko definisanje, sistematičnu klasifikaciju, kao i uzajamni odnos industrijske i ostalih ekonomskih politika. U aplikativnom smislu, u najvećem delu Monografije prezentirana je analiza nacionalnih i

regionalnih iskustava, kao i komparativna analiza modela industrijske politike.

U uvodnom tekstu *Prošla i buduća politika industrijskog razvoja* (Poglavlje 1), autori (Cimoli, M., Dosi, D., Stiglitz, J.) opredeljuju cilj Monografije, koji se odnosi na analizu značaja proaktivne industrijske politike za privredni razvoj. Naglašava se da, neuspehom „Vašingtonskog konsenzusa“, dolazi do uvažavanja stava o neophodnosti primene i drugih regulatornih mehanizama, pored tržišnog. Suočavanje sa posledicama globalne ekonomske krize pojačalo je stanovište o značaju kreiranja i sprovođenja aktivne industrijske politke i institucionalnog inženjeringa.

U delu pod nazivom *Opšti uvod* (Poglavlja 2 i 3, Cimoli, M., Dosi, D., Nelson, R., Stiglitz, J., Castaldi, C., Correa, N.), ukazuje se na to da su institucije i industrijska politika svojevrsni pokretači razvojnog procesa, pri čemu se tehnološki i privredni razvoj posmatraju u kontekstu sposobnosti akumulacije znanja, tehnologija i konkurentskih sposobnosti. Jasno se ističe da globalizacija nije dovela do međunarodne ekonomske konvergencije, da trgovinska liberalizacija ne dovodi do veće akumulacije znanja i inovacija, i da se industrijska politika suočava sa ograničenjima aktuelnog režima WTO.

* Korespondencija: V. Mičić, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Đ. Pucara 3, 34000 Kragujevac, Srbija;
e-mail: micicv@kg.ac.rs

Problematika koja je obrađena u drugom delu (Poglavlja 4-7), pod nazivom *Industrijske politike u istorijskoj perspektivi* (Reinert, S., Di Maio, M., Akyüz, Y., Peres, W.), ukazuje na neophodnost aktivne uloge države i industrijske politike u realizaciji komparativnih i konkurentskih prednosti. Ovaj deo Monografije posvećen je principima, istorijskom razvoju i perspektivi industrijske politike, analizi uticaja WTO na međunarodnu trgovinu i tehnološki napredak zemalja u razvoju.

U najobimnijem delu Monografije (Poglavlja 8-19), *Nacionalna i regionalna iskustva* (Palma, G., Ramos, A., Castro, B., Singh, A., Dahlman J., Khan, H., Blankenburg, S., Mazzoleni, R., Nelson, R., Amsden, A., Mayer, C., Possas, M., Borges, H., Hobday, M., Perini, F., Cimoli, M., Coriat, B., Primi, A.), prezentiran je veći broj empirijskih istraživanja, komparativnih studija slučaja, kao i niz važnih pravila za kreiranje industrijske politike. Argumentovano je dokazana važna uloga industrijske politike u privrednom razvoju visoko razvijenih zemalja, a navedeni su i primeri iz prakse, gde je industrijska politika podsticala i ubrzavala ekonomski rast i razvoj zemalja. Empirijski su analizirani rezultati primene različitih modela industrijalizacije u visoko- i novouindustrijalizovanim zemljama. Deo analize posvećen je prilagodljivosti industrijske politike na promene u globalnoj ekonomiji i fleksibilnosti i efikasnosti različitih institucija u njenom sprovođenju u zemljama Azije. Između ostalog, analitički se posmatraju različite forme, mogućnosti i uticaji moderne industrijske politike i javnih politika na privredni razvoj zemlja u razvoju Azije i Latinske Amerike. S aspekta nacionalnih iskustava održivog razvoja, posebno je analizirana uloga znanja, istraživanja i inovacija u brzom rastu izvoza Kine, Brazila i Indije. Važan deo istraživanja u radovima jeste i odnos između industrijskog razvoja, s jedne strane, i preduzetništva, politike konkurencije i politike zaštite intelektualne svojine, s druge strane.

U zaključnom delu *Budućnost industrijske politike u novom milenijumu - na znanju orijentisani razvoj* (Poglavlje 20), uvažavajući različite argumente recenzenti (Cimoli, M., Dosi, D., Stiglitz, J.) ukazuju na neophodnost koherentnosti industrijske politike u konceptu održivog razvoja, kao alternativni neuspešnom „Vašingtonskom konsenzusu“. Ukazuje se na to da se perspektive

buduće industrijske politike nalaze u unapređenju znanja, kao faktora „usmerenog razvojnog programa“.

U dužem periodu u brojnim zemljama u razvoju, sa izuzetkom nekih, bio je prihvaćen stav o tome da je industrijska politika odgovorna za neefikasan i slab ekonomski rast. Međutim, posmatrano kroz istorijski razvoj i empirijsku analizu visoko razvijenih ekonomija, u Monografiji se implicitno nameće zaključak da je u njihovom dinamičkom privrednom razvoju industrijska politika imala značajno mesto. Akcenat je više bio na raspravama o tome da li zemlje treba da imaju industrijsku politiku, a ne na ključnim konceptijskim pitanjima o tome koju vrstu industrijske politike treba primeniti.

Aktuelnom i relevantnom problematikom koja se analizira, Monografija *Industrial Policy and Development: The Political Economy of Capabilities Accumulation* bitno doprinosi obogaćivanju ekonomske literature. Njena vrednost, između ostalog, sastoji se i u tome što u periodu postindustrijskog razvoja ponovo skreće pažnju na značaj industrijske politike za uspešno ostvarivanje razvojnih, ekonomskih i društvenih ciljeva. U Monografiji je jasno ukazano na suštinu i značaj savremene industrijske politike, njene domete, prednosti i ograničenja u praksi, kao i na razvojnu ulogu države i netržišnih institucija.

Na izvestan način, a što ne umanjuje njen doprinos ekonomskoj teoriji i praksi, može se ukazati na svojevrsnu jednostranost Monografije, koja je ispoljena u olakom prelaženju preko činjenice da su zemlje u razvoju vrlo heterogena grupa. Takođe, izostala su iskustva primene industrijske politike u evropskim tranzicionim ekonomijama, kao i u afričkim zemljama.

Na kraju, može se oceniti da koncept industrijske politike, razmatran i prezentiran u ovoj Monografiji, predstavlja jedan od bitnih oslonaca za sveukupan privredni razvoj. Ona ima šire okvire makro- i mikroekonomskih, strateških delovanja države i akcija na strani ponude i tražnje, kroz niz horizontalnih i vertikalnih upravljačkih mehanizama. Kao takva, ova Monografija, i konceptualna rešenja koja se u njoj predlažu, mogla bi biti od koristi i poslužiti nosiocima industrijske politike i kreatorima politike razvoja

privrede Srbije. Praktično, ona jasno pokazuje: (1) kakvo mesto bi trebalo da ima aktivna industrijska politika; (2) koja je njena uloga kao pokretača i nosioca napretka i odživog privrednog razvoja; (3) kakva su

svetska iskustva u njenom koncipiranju i sprovođenju, i (4) da, osim industrijskog sektora, ona obuhvata i razvoj drugih sektora i delatnosti.

*Primljeno 05. aprila 2012,
nakon revizije,
prihvaćeno za publikovanje 27. aprila 2012.*

Vladimir Mičić je docent Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu, uža naučna oblast Opšta ekonomija i privredni razvoj, na nastavnom predmetu Ekonomika industrije. Doktorirao je na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu. Oblast njegovog istraživačkog interesovanja su relevantna pitanja razvoja industrije, industrijske politike i konkurentnosti.